

Norges vassdrags- og energidirektorat

Merknader til nasjonal rammeplan for vindkraft med bakgrunn i brev av juni i år til lokale, regionale myndigheter og interesseorganisasjoner

Olje- og energidepartementet har gitt NVE i oppdrag å lage *Nasjonal ramme for vindkraft på land*. Hensikten er å styre søknadene om bygging av vindkraftanlegg slik at de mest egnede områdene blir tatt i bruk og at konflikter med andre interesser dempes. Det forutsettes at planen oversendes til Stortinget for behandling og vedtak etter fremleggelse 01.04.2019. Skulle våre politikere i all hovedsak slutte seg til det utbyggingspotensialet som kan forespeiles i hele 43 større områder som NVE hittil har utpekt i hele landet fra nr 1 – Sør-Varanger til nr 9,10/11/12/ 13 som berører Agder, vil det innebære en rasering av natur i Norge (irreversible tiltak) som landet ikke tidligere har blitt utsatt for.

Naturvernforbundet i Agder står bak den uttalelsen som FNF-Agder sender der merknadene i stor grad dreier seg om forholdene i de 5 områdene som er aktuelle for Agder. Denne uttalelsen fra vår organisasjon knytter seg til mer prinsipielle forhold omkring vindkraft og kraftproduksjon i sin alminnelighet.

Status i dag

Pr. 01.01.2018 var det gitt ca 100 konsesjoner til vindkraftverk med sum på ca 23 TWH. Av disse er konsesjoner for 19 TWH rettskraftig pr. 15.04. Og vi har erfaring for at OED avviser de fleste klagen og innvilger konsesjon også til prosjekter NVE har avvist konsesjon til. Men det må samtidig forventes at enkelte konsesjoner ikke blir realisert. Vi har forstått det slik at NVE vil vurdere to scenarier for utbygging henholdsvis 15 TWH eller 30 TWH, som ønskes av NORWEA. Samlet kan derfor dette innebære planer for en utbygging av anslagsvis 46 TWH fram mot 2040.

Naturødeleggelser

Hva vil så dette innebære av naturinngrep ?

Giljer Vindkraftverk i Rogaland er 15km² og har 32 km internveier. Tonstad Vindkraftverk i Vest-Agder er 25 km² og vil få over 40 km internveier. Og med bakgrunn i Fosen Vindkraftverk, vil et forsiktig anslag innebære konsesjonsområder (båndlagte områder med omfattende naturødeleggelser til veianlegg, turbinfundamenter, velteplasser, kabelstrekk m.m.) på samlet 2000 km². Til sammenlikning er Vestfold fylke 2200 km².

Samlet utbygging av 46 TWH basert på et stipulert gjennomsnitt vil gi 3300 km internveier. Det vil være 2,3 ganger avstanden fra Oslo til Nordkapp. Og her snakker vi i all hovedsak om inngrepsfri natur i norsk fjellheim, svært kupert landskap. Veibreder opp mot 10 meter og med store skjæringer, i Lista Vindkraftverk opp mot 8 meter. Veiene i slike størrelser må anlegges for transport av store elementer (rotorblader) opp til 70 meters lengder.

Med bakgrunn i Miljødirektoratets egne tall for influensområder for vindkraft, dvs synlighet – 20 kms avstand fra turbinene, vil 46 TWH berøre et areal på 48000 km². Det er like stort som Finnmark fylke og større enn Danmark (43000km²). I naturen vår – her i første rekke i fjellet forventer vi ikke slik visuell forstyrrelse og industrianlegg.

Fugl / biologisk mangfold

Erfaringer fra Smøla viser at havørn er svært utsatt for å bli drept av rotorbladene. Det har her vært et gjennomsnitt på mellom 6 og 7 drepte havørn pr år. Når vindkraftanlegg planlegges i villmark, langs kysten og i fjellheimen, innebærer det at særlig arter som ørn, falk, lom, hubro og hønsefugl er svært utsatt. Fra andre land, Spania og USA, foreligger erfaringer for at vindturbiner dreper store antall flaggermus årlig. I tillegg vil vi ta med at rein reagerer på støy, og vindturbiner vil derfor utgjøre et betydelige uromoment for både villrein og tamrein.

Grunnloven og naturmangfoldloven

For Naturvernforbundet i Agder er hovedargumentet knyttet til det samlede naturtapet rammeplanen kan resultere i i tillegg til de naturødeleggelsene som allerede pågår og kommer som følge av juridisk avklarte vindkraftkonsesjoner. Det er i denne sammenhengen vi relaterer vårt standpunkt til naturmangfoldlovens § 1 og Grunnlovens § 112. Begge disse lovene legger, etter vår oppfatning, klagebegrensninger på politiske vedtak som innebærer et omfattende naturtap og forringet naturkvalitet for framtidige generasjoner i forhold til det vi i dag kan glede oss over og nyttegjøre oss av. Her inkluderer vi også utenlandske besøkende, reiseliv, i tillegg til landets egne innbyggere.

Norge får stadig internasjonal oppmerksomhet og priser for naturen vår, og turister strømmer til landet for å oppleve vakker natur og særegent dyreliv. Sagt med andre ord er Norge et *Grønt Batteri* for folk fra andre land, og naturbasert reiseliv vil ikke være tjent med en nedbygging av naturen i det omfanget som NVE nå skal legge planer for.

Behov for el-kraft

Under Stoltenbergregjeringene var det flere effektiviseringsutvalg, m.a. Arnstadutvalget. Her var konklusjonene entydige med potensiale på innsparing, dvs frigjøring av el-kraft på ca 40 TWH gjennom ulike tiltak i forskjellige sektorer av samfunnslivet. Samtidig viser vi til CEDREN som har estimert at det kan bli et betydelig kraftoverskudd på mellom 50 – 70 TWH innen 2050 hovedsakelig med oppgradering av eldre vannkraftverk og som følge av mer nedbør, virkningen av allerede gitte konsesjoner, herunder også nevnt småkraftverk og

energieffektivisering. Samtidig vil vi også nevne at det er et betydelig potensiale i det å spare strøm med ulike politiske grep som holdningskampanjer og grenser for forbruk av el-kraft.

Offshore vindkraftanlegg

Naturvernforbundet er ikke motstandere av vindturbiner, det er industrianleggene for el-kraftproduksjon i vår kupert natur som er problemet. Gårdsturbiner kan være et tilskudd, underlig nok er det ingen oppmerksomhet om det. Det er det derimot med havvind som det er store muligheter for og som er et mye mindre natur- og miljøødeleggende alternativ. Om vi tar for oss er sjøbunnskart ned til 50 meters dybder over Europa, vil det vise enorme områder fra Den iberiske halvøy til inn i det nordlige Russland (Østersjøen og Middelhavet i tillegg), kystområdene rundt Storbritannia og Irland aktuelle for havvind. Som eksempel er hele den grunne tyske kontinentalsokkelen regulert og inndelt i blokker klare for offshore vindkraft, og nesten ingen av de tildelte konsesjonene er utbygget. Et konkret eksempel i så måte, er anlegget på Doggerbank - Dudgeon som med sine 67 turbiner gir strøm til 410000 britiske husstander. Norge med spisskompetanse og erfaring med offshoreteknologi har i tillegg gode muligheter for flytende vindkraftanlegg til havs. Vi ser klart at vindkraftanlegg til havs også representerer utfordringer, særlig for fiskeri og fugl.

Sammenfattet

Vindkraft forårsaker store, uopprettelige naturinngrep og livsvarige, miljøbelastninger for de som skal leve med vindkraftverkene i nabolaget

Arealbeslaget og arealpåvirkningene fra godkjent utbygging (over 100 konsesjoner) er ufattelig stort allerede

Konsesjoner er allerede gitt til nesten fire ganger den vindkraften som var forutsatt under el-sertifikatene innen 2020.

Spørsmål om vindkraftutbygging skaper store, varige konflikter i lokalsamfunn

Norge har ikke behov for den nye kraften – all ny kraft er eventuelt til eksport

Offshore vindkraft, bunnfast ute på grunne områder i Europa eller flytende, er et mye mindre skadelig alternativ til landbasert vindkraftanlegg i Norge for EUs kraftforsyning

Større energi- og veianlegg i urørt natur og viktige friluftsområder, langs kysten og i høyfjellet, får store konsekvenser for naturmangfold, landskap og friluftsliv, her også reiseliv

I dag forvaltes Norges landskapsressurser uten *tilstrekkelige konkrete mål og føringer*. Forpliktelser i lovverket (Grunnloven og naturmangfoldloven) om forvalteransvaret for framtidige generasjoner må avklares og står etter alt å dømme i motstrid til konsekvensene av det en rammeplan kan åpne for.

Vi må sikre en areal- og ressursbruk som tar hensyn til naturens tåleevne og ta til følge føre-var- prinsippet for skader på artsmangfoldet, særlig utrydningstruet dyreliv og prioriterte naturtyper.

Vi må benytte oss av potensialet for økt grad av energieffektivisering, energisparing, energiomstilling og energigjenvinning uten behov for omfattende, nye naturinngrep.

Metoder og systemer for å ivareta naturens goder og verdisetting av urørt natur må utvikles og benyttes.

Konklusjon

Behovet for norsk, landbasert vindkraft begrunnes gjerne i klimahensyn og i behovet for mer kraft. Vi har ikke registrert at dette støttes av uavhengig forskning eller at NVE, så langt vi har registrert, har fremlagt forskningsbasert dokumentasjon på at norsk vindkraft bidrar vesentlig på disse to punktene. Det finnes imidlertid rapporter, artikler og innlegg fra fremtredende norske forskere som trekker i tvil eller i det minste er kritiske til bastante utsagn fra NVE og utbyggermiljøet om nødvendigheten av landbaserte vindkraftanlegg av klimahensyn og behovet for mer kraft. Vi nevner f. eks. at når NVE anslår norsk kraftforbruk til 157 TWh mot 2035, anslår NTNU/Cedren norsk kraftproduksjon til opp mot 200 TWh mot 2050 – uten mer vindkraft jfr den siste rapporten fra Cedren om Norge som Europas grønne batteri.

Bare 12 % av landets areal er i dag villmarkspreget natur. Norges vakre og mangfoldige natur må bli forvaltet med henblikk på framtidige generasjoner slik Grunnloven og naturmangfoldloven pålegger oss. Derfor ber vi om at arbeidet med rammeplanen for landbaserte vindkraftanlegg innstilles.

Våre merknader angår i like stor grad de politiske energimyndighetene og sendes derfor også til Olje- og energidepartementet. Med hilsen

Naturvernforbundet i Agder

Postboks 718

4666 Kristiansand

ved Peder Johan Pedersen, fylkesleder

agder@naturvernforbundet.no

19.10.2018